

GIẢI PHÁP QUẢN LÝ NGUỒN TÀI LIỆU HỌC TẬP TRONG ĐỀ CƯƠNG CHI TIẾT HỌC PHẦN ĐÁP ỨNG CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC CẦN THƠ

Võ Duy Bằng, Nguyễn Đăng Quang,
Thạch Thị Tuyên, Nguyễn Thị Tuyết Trinh
Trung tâm Học liệu, Trường Đại học Cần Thơ

Tóm tắt: Việc quản lý nguồn tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần tại trường Đại học Cần Thơ là giải pháp giúp giảng viên và sinh viên tiếp cận tài liệu thuận tiện và hiệu quả trong giảng dạy và học tập, đồng thời cũng như tối ưu hóa quy trình quản lý tài liệu. Bài viết phân tích thực trạng quản lý nguồn tài liệu học phần trong thời gian qua và đề xuất một số giải pháp để nâng cao hiệu quả hoạt động này trong thời gian tới.

Từ khóa: Tài liệu tham khảo; tài liệu học phần; tham khảo học phần.

Abstract: Managing learning resources in the syllabus to meet the educational training program at Can Tho University is a solution that brings many benefits to the lecturers and students to access materials conveniently and effectively in teaching and learning as well as optimize the process of managing learning materials in the syllabus. This article analyzes the current situation of managing reference materials for courses in recent years and proposes several solutions to improve the effectiveness of this activity in the future.

Keywords: Reference materials; course materials; course references.

MỞ ĐẦU

Trường Đại học Cần Thơ (Trường ĐHCĐ) là cơ sở đào tạo đại học và sau đại học trọng điểm của Đồng bằng sông Cửu Long, là trung tâm văn hóa - khoa học kỹ thuật của vùng. Trường đã không ngừng hoàn thiện và phát triển, từ một số ít ngành đào tạo ban đầu, Trường đã củng cố, phát triển thành một trường đa ngành đa lĩnh vực. Hiện nay Trường đào tạo 91 chuyên ngành đại học (trong đó có 2 chương trình đào tạo tiên tiến, 8 chương trình đào tạo chất lượng cao), 51 chuyên ngành cao học (trong đó 1 ngành liên kết với nước ngoài, 3 ngành đào tạo bằng tiếng Anh), 19 chuyên ngành nghiên cứu sinh. Với số lượng chuyên ngành đào tạo lớn, việc quản lý danh mục tài liệu tham khảo trong đề cương chi tiết từng học phần trong từng chương trình đào tạo là một vấn đề cần thiết. Việc cập nhật, thay đổi danh mục tài liệu hiện tại chưa được quản lý một cách linh hoạt, còn mang tính thủ công.

Chính vì vậy, việc xây dựng công cụ nhằm quản lý, cập nhật danh mục tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần (gọi chung là tài liệu học phần) là vấn đề cần được chú trọng giúp giảng viên, nhà quản lý tiết kiệm được thời gian, công sức.

Trên cơ sở các quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, từ năm 2018, Trường đã thành lập Ban Chỉ đạo điều chỉnh chương trình đào tạo trình độ đại học và sau đại học; Tổ Thư ký và các Tổ Điều chỉnh chương trình đào tạo trình độ đại học, sau đại học để tiến hành rà soát, điều chỉnh chương trình đào tạo bao gồm chương trình dạy học, đề cương chi tiết học phần trình độ đại học và sau đại học. Thông tư 17/2021/TT-BGDĐT, để thực hiện xây dựng mới chương trình đào tạo trình độ sau đại học, đặc biệt là trình độ thạc sĩ theo định hướng nghiên cứu và định hướng ứng dụng, Trường đã thành lập riêng các Hội đồng xây dựng chương trình đào tạo thay vì các Tổ điều chỉnh

chương trình đào tạo. Cùng với đó, theo khuyến nghị của Đoàn đánh giá ngoài thuộc Trung tâm Kiểm định giáo dục thuộc Hiệp hội các trường đại học, cao đẳng Việt Nam, năm 2018 Trường ĐHCТ đã tiến hành rà soát tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần.

Trường ĐHCТ tiến hành rà soát tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần từ 2018 đến nay. Kết quả rà soát 174 chương trình đào tạo tại Trường ĐHCТ. Trong đó, có 101 chương trình đào tạo đại học, 52 chương trình đào tạo thạc sĩ và 21 chương trình đào tạo tiến sĩ. Tổng số tên tài liệu được thầy cô đưa vào danh mục tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần là 54.380 tên tài liệu.

1. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1.1. Nội dung nghiên cứu

Việc xây dựng cơ sở dữ liệu tài liệu học phần và công cụ quản lý cập nhật tài liệu trực tuyến đóng vai trò quan trọng trong việc hiện đại hóa hệ thống giáo dục, đặc biệt trong bối cảnh số hóa. Nghiên cứu về vấn đề này gồm các nội dung sau: Tổng quan và nhu cầu xây dựng CSDL tài liệu; Phân tích yêu cầu hệ thống CSDL tài liệu tham khảo học phần bao gồm chức năng lưu trữ và tổ chức tài liệu, tìm kiếm và truy cập nhanh, cập nhật và quản lý tài liệu; Thiết kế cơ sở dữ liệu tài liệu học phần; Xây dựng công cụ quản lý cập nhật tài liệu trực tuyến; Tích hợp với các hệ thống khác; Bảo mật và quản lý quyền truy cập.

Việc nghiên cứu và xây dựng CSDL tài liệu học phần và công cụ quản lý cập nhật trực tuyến là một bước đi cần thiết trong quá trình hiện đại hóa và số hóa giáo dục. Hệ thống này sẽ không chỉ giúp nâng cao khả năng tiếp cận tài liệu cho sinh viên và giảng viên, mà còn giúp tối ưu hóa quy trình quản lý tài liệu học phần trong nhà trường, đảm bảo tính minh bạch, thuận tiện và hiệu quả trong giảng dạy và học tập.

1.2. Phương pháp nghiên cứu

Để xây dựng thành công CSDL tài liệu học

phần và công cụ quản lý trực tuyến, quá trình nghiên cứu cần được thực hiện theo các phương pháp khoa học nhằm đảm bảo tính chính xác, hiệu quả, và khả thi của hệ thống. Các phương pháp nghiên cứu có thể được áp dụng như sau:

- Phương pháp khảo sát và thu thập yêu cầu: Khảo sát người dùng; Thu thập yêu cầu từ các hệ thống hiện có.

- Phương pháp phân tích và thiết kế hệ thống: Phân tích yêu cầu hệ thống; Xây dựng mô hình dữ liệu; Thiết kế giao diện người dùng.

- Phương pháp phát triển và thử nghiệm hệ thống.

- Phương pháp đánh giá và cải tiến hệ thống.

2. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm

Học phần là khối lượng kiến thức tương đối trọn vẹn, thuận tiện cho sinh viên tích lũy trong quá trình học tập. Phần lớn học phần có khối lượng từ 2 đến 4 tín chỉ, nội dung được bố trí giảng dạy trọn vẹn và phân bố đều trong một học kỳ. Kiến thức trong mỗi học phần phải gắn với một mức trình độ theo năm học thiết kế và được kết cấu riêng như một phần của môn học hoặc được kết cấu dưới dạng tổ hợp từ nhiều môn học. Từng học phần phải được ký hiệu bằng một mã số riêng do trường quy định. [4].

Đề cương học phần/Đề cương chi tiết học phần: là nền tảng quan trọng để hướng dẫn sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên trong quá trình học lý thuyết lẫn thực hành. Trong mỗi đề cương khóa học bao gồm các phần bắt buộc và các phần lựa chọn, nhằm giúp sinh viên, giảng viên và lãnh đạo hiểu rõ các yêu cầu của khóa học, cũng như phương thức khóa học đáp ứng các tiêu chuẩn chương trình giảng dạy hiện hành.

Đề cương chi tiết học phần là điểm tương tác đầu tiên giữa giảng viên và sinh viên. Mục tiêu chính của đề cương chi tiết học phần là truyền đạt những thông tin của khóa học. Sinh viên có thể quan tâm đến các chủ đề sẽ được giảng dạy trong

khóa học, về phương pháp giảng dạy và cách thức đánh giá kết quả học tập của sinh viên [7].

Tài liệu giảng dạy bao gồm: giáo trình, bài giảng của giảng viên và tài liệu học phần.

Giáo trình là tài liệu để giảng dạy, học tập, nghiên cứu chính của một học phần, được cơ sở đào tạo tổ chức biên soạn, lựa chọn, thẩm định, phê duyệt và sử dụng tại cơ sở đào tạo theo quy định tại Thông tư này và các quy định của pháp luật có liên quan.

Bài giảng là tài liệu do giảng viên biên soạn để giảng dạy đối với học phần được phân công giảng dạy, trên cơ sở đề cương chi tiết của học phần, giáo trình giảng dạy chính thức, chuẩn đầu ra của học phần và chương trình đào tạo.

Tài liệu tham khảo là các sách tham khảo, sách chuyên khảo, sách dịch, sách hướng dẫn, sách bài tập và các tài liệu khác đã được xuất bản, các bài báo, công trình khoa học và các tài liệu đã được công bố trong và ngoài nước, bao gồm cả tài liệu điện tử được giảng viên và người học sử dụng trong quá trình giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học; tài liệu giúp cho giảng viên và người học tìm hiểu, bổ sung nội dung kiến thức hoặc tìm hiểu thêm đối với từng phần hoặc toàn bộ học phần trong chương trình đào tạo.

Cơ sở dữ liệu thư mục là cơ sở dữ liệu chứa các biểu ghi thư mục, được tổ chức như một bộ sưu tập kỹ thuật số các tài liệu đã xuất bản, bao gồm các bài báo đăng trên tạp chí học thuật và báo viết, kỷ yếu hội thảo, báo cáo, xuất bản phẩm của chính phủ và xuất bản phẩm về pháp luật, bằng sáng chế, sách, vân vân. Trái với các mục trong biên mục thư viện, một lượng lớn biểu ghi thư mục trong cơ sở dữ liệu thư mục là để mô tả các bài viết hay tài liệu hội nghị,... thay vì mô tả các chuyên khảo đầy đủ; các biểu ghi này nhìn chung mô tả rất kỹ chủ thể dưới dạng chỉ mục hoặc tóm tắt nội dung [5].

2.2. Các giải pháp

2.2.1. Xây dựng công cụ quản lý, cập nhật tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần

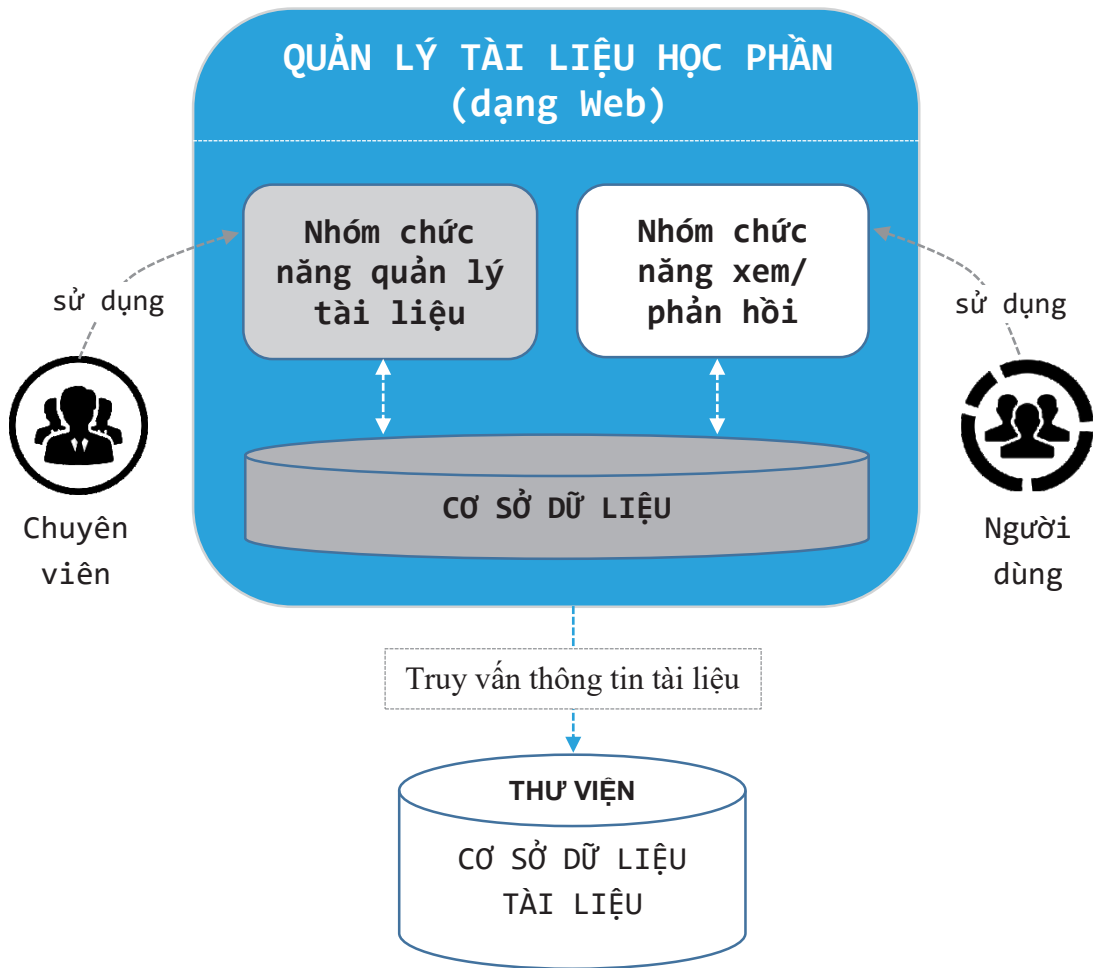
Công cụ quản lý, cập nhật tài liệu học phần được nhóm nghiên cứu, phát triển dạng web, gồm các chức năng quản lý danh mục tài liệu dành cho chuyên viên và một giao diện công bố nội dung danh mục dành cho khách truy cập.

Công cụ có giao diện trực quan, đơn giản, giúp chuyên viên dễ dàng nhập liệu, quản lý và báo cáo được danh mục tài liệu học phần hiện đang có hoặc không có trong thư viện. Các bước thao tác được tối giản để đảm bảo tính tiện lợi và nhanh chóng. Việc xác định học phần cần được cập nhật có thể thực hiện bằng một trong hai phương thức là: tìm theo mã học phần, hoặc duyệt theo cây phân cấp chi tiết dần từ đơn vị đào tạo, ngành đào tạo và học phần. Điều này giúp tiết kiệm thời gian và tăng hiệu quả quản lý tài liệu.

Công cụ có thể kết nối dữ liệu với hệ thống quản lý thư viện tích hợp của TTHL để phục vụ tra cứu và đồng bộ thông tin về nhan đề, tác giả, thông tin xuất bản, danh mục cuốn tài liệu. Điều này giúp giảm công việc nhập liệu thủ công và tránh sai sót.

Công cụ được tích hợp chức năng đăng nhập bằng tài khoản LDAP. Do đó các chuyên viên được cấp quyền truy cập vào phần mềm có thể sử dụng tài khoản hệ thống của trường để đăng nhập. Hiện tại, tài khoản có thể được phân quyền theo đơn vị đào tạo.

Kết quả cho thấy, việc sử dụng công cụ quản lý tài liệu học phần để cập nhật tài liệu học tập trực tuyến mang lại nhiều hiệu quả thiết thực trong việc tiết kiệm thời gian, nhân lực, đồng thời đảm bảo tính đầy đủ và chính xác của nguồn tài liệu, đáp ứng nhu cầu giảng dạy và học tập trong từng học phần. Định kỳ nhóm nghiên cứu sẽ thu thập phản hồi từ người dùng về các tính năng và hiệu quả của công cụ nhằm làm cơ sở để cải tiến và nâng cấp phần mềm đảm bảo đáp ứng nhu cầu thực tế và duy trì tính hiện đại và thân thiện của hệ thống. Mô hình hệ thống được đề xuất:

Hình 1. Mô hình hệ thống công cụ quản lý, cập nhật tài liệu học phần

2.2.2. Xây dựng quy định việc cập nhật tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần

Để xây dựng quy định cập nhật tài liệu học tập trong đề cương chi tiết học phần một cách hiệu quả, nhóm nghiên cứu đề xuất một số giải pháp thực tế và phù hợp với đặc điểm của Trường. Dưới đây là một số giải pháp cụ thể:

- Xây dựng quy trình nhằm quy định cụ thể việc cập nhật tài liệu học tập góp phần từ việc đồng bộ hóa nguồn tài liệu trong đề cương chi tiết học phần và tài liệu vật lý trong hệ thống thư viện, đến việc giảng viên đề xuất đến việc quản lý và lãnh đạo phê duyệt, thẩm định và triển khai. Quy trình này được phổ biến đến tất cả giảng viên, tổ bộ môn và khoa đều hiểu rõ vai trò và trách nhiệm của mình.

- Trách nhiệm các bên liên quan từ giảng viên, tổ bộ môn cho đến phòng đào tạo và các đơn vị khác được xác định trong từng bước thực hiện quy trình. Điều này giúp tránh tình trạng chồng chéo hoặc bỏ sót trong việc cập nhật tài liệu.

- Xây dựng chính sách quy định thời gian cập nhật tài liệu trong đề cương chi tiết học phần, nhằm đảm bảo tài liệu học tập luôn được cập nhật kịp thời, phục vụ hiệu quả cho công tác giảng dạy và học tập. Chính sách này đặc biệt quan trọng đối với các học phần liên quan đến lĩnh vực công nghệ mới hoặc những lĩnh vực có kiến thức thay đổi nhanh, như công nghệ và tin học. Bên cạnh đó, cần đưa ra các cơ chế khuyến khích, như yêu cầu bắt buộc hoặc các điều kiện xét thi đua, khen thưởng để khuyến khích giảng viên tích cực đóng góp vào việc cập nhật tài liệu học tập.

- Công cụ quản lý tài liệu học tập cần được tích hợp với phần mềm quản lý chương trình đào tạo của Trường, nhằm tránh sự phân tán trong hệ thống quản lý, tạo sự thống nhất và đồng bộ trong việc cập nhật các vấn đề liên quan đến đề cương chi tiết học phần, bao gồm cả tài liệu phục vụ học tập và nghiên cứu của sinh viên.

- Tổ chức các khóa đào tạo kỹ năng thông tin cho giảng viên về cách tìm kiếm, lựa chọn và cập nhật tài liệu mới, bao gồm cả kỹ năng sử dụng công cụ công nghệ và cơ sở dữ liệu học thuật.

- Thu thập ý kiến phản hồi từ sinh viên về chất

lượng và tính hữu ích của tài liệu học tập thông qua các khảo sát định kỳ, nhằm điều chỉnh tài liệu đáp ứng với nhu cầu thực tế của người học.

Các giải pháp trên giúp việc cập nhật tài liệu học tập trong ĐCCTHP chặt chẽ, đảm bảo tính khoa học và phù hợp với nhu cầu giảng dạy hiện đại.

2.2.3. Xây dựng CSDL thông tin tài liệu môn học

Nhóm nghiên cứu đã tiến hành xây dựng CSDL tài liệu môn học với tổng số tài liệu được mô tả là 54.380 biểu ghi, tương đương với 13.811 học phần đào tạo bậc đại học và sau đại học.

Bảng. Số liệu thống kê học phần, tên và bản sách trong CSDL

Đơn vị đào tạo	Bậc đào tạo	Số lượng học phần	Tên tài liệu	Bản tài liệu
Khoa Giáo dục thể chất	ĐH	101	422	1.567
	SĐH	0	0	0
Khoa Khoa học Chính trị	ĐH	332	1.466	5.567
	SĐH	0	0	0
Khoa Khoa học Tự nhiên	ĐH	726	2.923	11.367
	SĐH	340	1.337	4.496
Khoa Khoa học Xã hội và Nhân văn	ĐH	441	1.826	6.855
	SĐH	35	145	577
Khoa Luật	ĐH	345	1.422	5.912
	SĐH	116	446	1.598
Khoa Môi trường và Tài nguyên thiên nhiên	ĐH	730	3.108	14.361
	SĐH	249	1.053	4.571
Khoa Ngoại ngữ	ĐH	578	1.982	6.622
	SĐH	117	406	829
Khoa Phát triển Nông thôn	ĐH	103	409	1.782
	SĐH	0	0	0
Khoa Sư phạm	ĐH	1.106	4.683	18.505
	SĐH	126	529	1.807
Trường Bách khoa	ĐH	2.197	8.380	33.467
	SĐH	262	1.013	3.021
Trường Công nghệ Thông tin và Truyền thông	ĐH	950	3.412	12.997
	SĐH	123	396	1.243
Trường Kinh tế	ĐH	1.578	5.711	21.778
	SĐH	171	443	1.360

Đơn vị đào tạo	Bậc đào tạo	Số lượng học phần	Tên tài liệu	Bản tài liệu
Trường Nông nghiệp	ĐH	1.441	6.104	30.366
	SĐH	323	1.358	6.346
Trường Thủy sản	ĐH	517	2.023	9.017
	SĐH	239	971	3.359
Viện Công nghệ Sinh học và Thực phẩm	ĐH	259	1.043	4.293
	SĐH	140	650	2.585
Viện NCPT Đồng bằng sông Cửu Long	ĐH	0	0	0
	SĐH	166	719	3.336
		13.811	54.380	219.584

Ghi chú: đại học (ĐH), sau đại học (SĐH)

KẾT LUẬN

Việc phát triển công cụ quản lý tài liệu học phần mang lại nhiều lợi ích thiết thực cho cả giảng viên và sinh viên trong quá trình giảng dạy và học tập. Giảng viên và sinh viên có thể dễ dàng truy cập và theo dõi các tài liệu chính thức, được cập nhật kịp thời và phù hợp với nội dung học phần. Điều này không chỉ giúp tiết kiệm thời gian so với phương pháp quản lý thủ công mà còn nâng cao hiệu quả trong công tác quản lý tài liệu. Thông qua công cụ, giảng viên có thể đề xuất tài liệu tham khảo mới, cập nhật nội dung tài liệu nhanh chóng. Sinh viên có thể đóng góp ý kiến hoặc đề xuất tài liệu mới để bổ sung, góp phần tăng cường tính tương tác giữa giảng viên và sinh viên. Phần mềm giúp đảm bảo chất lượng nguồn tài liệu tham khảo, với các tài liệu uy tín và đã qua kiểm duyệt, đồng thời giúp sinh viên tiếp cận những kiến thức mới nhất, tránh việc sử dụng các tài liệu lỗi thời hoặc không phù hợp. Các tài liệu được tổ chức có hệ thống, phân loại rõ ràng theo học phần, chủ đề, giúp người dùng dễ dàng tra cứu và tìm kiếm tài liệu theo yêu cầu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hoàng Ngọc Tuấn (2024). “Phương pháp xây dựng cơ sở dữ liệu học phần: Chia sẻ kinh

nhệm thực tế của trường Đại học HUTECH”. Trong Phương pháp xây dựng cơ sở dữ liệu môn học và dịch vụ hỗ trợ học thuật trong thư viện đại học, Nha Trang.

2. Lê Văn Trường (2012). “Xây dựng đề cương chi tiết học phần giúp sinh viên chủ động học tập”. Khoa học no. 39: tr.93-99.

3. Nguyễn Quý Hoàn (2012). “Xây dựng cơ sở dữ liệu tài liệu môn học - hình thức phục vụ hiệu quả cho đào tạo tín chỉ của thư viện đại học Nha Trang”. Tạp chí Thư viện Việt Nam no.1: tr.50-51.

4. Quyết định ban hành quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ. 2007. Số 43/2007/QĐ-BGDĐT.

5. https://vi.wikipedia.org/wiki/C%C6%A1_s%E1%BB%9F_d%E1%BB%AF_li%E1%BB%87u_t%E1%BB%B0_m%E1%BB%A5c

6. Trần Thị Thúy Kiều (2024). “Quy trình xây dựng cơ sở dữ liệu trong thư viện đại học”. Trong Phương pháp xây dựng cơ sở dữ liệu môn học và dịch vụ hỗ trợ học thuật trong thư viện đại học, Nha Trang.

7. Wagner, Jamie L., Kathryn J. Smith, Chris Johnson, Michelle L. Hilaire, và Melissa S. Medina. 2023. “Best Practices in Syllabus Design.” American journal of pharmaceutical education 87(3): ajpe8995. doi:10.5688/ajpe8995.